

Honingbijen en de gevestigde invasieve soort *Varroa destructor*: tijd voor een andere strategie

Tjeerd Blacquièrè

Toen in 1983 de Varroamijt voor het eerst in Nederlandse bijenvolken werd aangetroffen beseften we al snel dat we er een nieuwe exotische parasiet bij hadden, die waarschijnlijk invasief zou blijken te zijn. Maar minstens zo belangrijk: varroa wisselde niet alleen snel tussen landen en continenten, maar had ook niet lang te voren van gastheer gewisseld: van de Aziatische honingbij naar de westerse (=Afrikaanse en Europese) honingbij. Niet alleen bij imkers ontstonden problemen met de volken, maar ook de wilde volken in bomen en spouwmuren legden het loodje. Er zat niet veel anders op dan snel methoden en middelen te vinden om de mijten te bestrijden. Met de al aanwezige ervaring in het buitenland, waar Varroa al eerder aankwam, lukte het bestrijden met een keur aan elkaar opvolgende middelen. Naast de synthetische acariciden kwamen gaandeweg ook de 'middelen van natuurlijke oorsprong', zoals organische zuren en plantaardige etherische oliën (bijv. thymol). Het perspectief van deze aanpak is dat we altijd door zullen moeten gaan met bestrijden, met keer op keer resistentie bij de mijten, en bovendien allerlei neveneffecten van het bestrijden. Zelfs een 'integrated pest management' aanpak (IPM) helpt daar niet tegen. Bovendien: bij voortdurende bestrijding van varroa is er geen verbetering van de bijen (selectie) mogelijk.

Een ander perspectief: samen leven van Varroa en onze honingbijen

Dat kan als we 'evolutie' zijn gang laten gaan, en dat kan omdat de honingbij een endemische soort is in Europa, en omdat het nog grotendeels een wilde soort is, dankzij het Aalsteren enz. misschien nog wel het meest in Nederland. Ook al zat de schrik er goed in na het verdwijnen van de laatste wilde volken, naderhand bleek dat volken vitaal konden overleven in de natuur, of verwilderd in oude imkerijen (zonder tussenkomst van imkers) of bij wijze van experiment. Maar het blijkt ook te kunnen binnen een meer natuurlijke manier van bijen houden. Dat laatste hebben wij sinds 2007 en 2008 toegepast op twee locaties in Nederland. Het belangrijkste is dat we varroa niet meer bestrijden, dat we volken 'selecteren' op overleven en op vitaliteit (goede groei, capaciteit om voort te planten, via darren en koninginnen), eigenlijk op 'fitness'. Wezenlijk is dat we niet steeds doorgaan met 'de beste', maar doorgaan met alle volken behalve 'de slechtste' (dat zijn de uitvallers). We hebben nu twee populaties volken die minder gevoelig zijn voor varroa, maar de twee doen dat deels verschillend.

Wij denken dat zulke natuurlijke selectie met lokale bijen eigenlijk overal mogelijk is, en gewenst. Daarom starten wij dit jaar met nieuwe selecties op diverse plaatsten in Europa. Dat zal na een aantal jaren nieuwe resistente populaties opleveren, en bovendien een uitgewerkt en geïllustreerd protocol, bruikbaar voor grote imkers en voor imkergroepen die hun eigen lokale resistente bijen willen laten ontstaan. Imkers kunnen ook nu al beginnen, met vallen en opstaan. Maar misschien met het protocol straks ook met hooguit af en toe een kleine knieval.